

Válka s Mloky

Karel Čapek

Kontext

- po 1. sv. válce

Demokratický proud

- spisovatele dem. proudu spojuje aktivní žurnalistická činnost v Lidových novinách (tisk dem. smýšlející populace)
- „pragmatismus“ = filosofický směr 20. století, který se zrodil v USA (W. James)
  - pro pragmatismus je charakteristický jeho zvláštní pojem pravdy (kritériem pravdy je zkušenost, praxe jednotlivce)
  - Čapek napsal, že pravdivé je pro nás poznání, které se shoduje s naší zkušeností
  - neexistuje žádná absolutní pravda, ale že pojetí pravdy je relativní
- Josef Čapek – Kulhavý poutník
- Ferdinand Peroutka - Budování státu
- Karel Poláček - Bylo nás pět
- Eduard Bass - Cirkus Humberto

Legionářská literatura

- Rudolf Medek - Anabáze
- Jaroslav Hašek - Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Expresionismus

- Richard Weiner - Lítice
- Ladislav Klíma - Utrpení knížete Sternenhocha
- Josef Váchal - Krvavý román

Imaginativní próza

- Vladislav Vančura - Rozmarné léto, Markéta Lazarová

Katolická próza

- Jaroslav Durych - Bloudění
- Jakub Deml - Šlápěje

Próza levicově orientovaných spisovatelů

- Ivan Olbracht - Anna proletárka, Žalář nejtemnější
- Marie Majerová - Siréna
- Marie Pujmanová - Lidé na křižovatce

Psychologická próza

- Egon Hostovský - Žhář
- Jaroslav Havlíček - Petrolejové lampy, Neviditelný
- Jarmila Glazarová - Vlčí jáma
- Václav Řezáč - Černé světlo

Německy psaná literatura v Čechách

- Franz Kafka - Proměna, Proces, Zámek
- Meyrink - Golem
- Franz Werfel - Čtyřicet dnů
- Egon Ervín Kisch - Zuřivý reportér

Autor

- až do konce života redaktorem Lidových novin, časté cesty do ciziny
- zájem o spisovatelovu osobnost byl po 2. sv. válce vyvolán studii v zahraničí (v bývalém SSSR) - Čapek se dostal na seznam nevhodných spisovatelů
- Čapek nutí člověka zamýšlet se nad otázkami, jež mají existenciální podtext
- citlivost, moudrost, kultivovanost
- Čapek je demokrat a humanista (nade vše ctí morálku a mravnost)
- „pátečníci“ = přátelé, kteří se scházeli každý pátek v Čapkově vile a probírali spolu politické, kulturní a jiné problémy doby (TGM, F. Peroutka)
- dlouhá souvětí (popisy, přídavná jména, barevnost, hrátky se slovy, slovní hříčky)
- častá synonyma
- hovorová čeština, archaismy
- přehled, hodně informací o problematice, pozorovací talent, intelekt, nadhled
- laskavost ke čtenáři (čtenáře má za partnera – komunikace, oslovení)

- strukturované texty (přehledná, jasná kompozice, postupná a logická argumentace)
- lehké, svěží psaní (i pro složitá témata)
- hlubší myšlenka (psáno pro obyčejné lidi)
- schopnost vyvodit z obyčejných informací obecnější závěr

Další díla

- Proč nejsem komunistou
- fejetony, sloupky
- Cestovatelské: obrázky z Holandska, Anglické listy
- noetická (poznávací) trilogie - Hordubal, Povětroň, Obyčejný život
- distopie: R.U.R., Věc Makropulos (problematika nesmrtelnosti), Krakatit, Válka s Mloky
- Bílá nemoc, Matka (rozpor mezi mužským a ženským vnímáním světa)

Kniha

Obecně

- všehnomožný
- pestrý jazyk
- až postmoderní román

Téma

- střet mloků s lidmi

Motiv

- varování před válkou
- před fašismem
- hamižnost

Časoprostor

- různá místa (Tichomoří, Praha, Londýn, La Manche...), před 2. sv. válkou

Kompoziční výstavba

- předmluva a 3 části knihy, novinové útržky, chronologická

Literární druh

- epika

Literární žánr

- antiutopický román

Děj

Kapitán van Toch jede lovit perly na ostrůvek Tana Masa. Všude jsou však již vylovené, kromě podivné zátoky Devil Bay. O té si však místní vyprávějí, že tu žijí čerti. Kapitán tomu nevěří a pošle tam své potápěče. Ti se po chvíli vynoří polomrtví děsem, že tam jsou čerti. Van Toch se ještě ten večer prochází v opilosti po pobřeží, když se z vody začnou vynořovat podivní černí tvorové. Postupně si je oblíbí, naučí je nosit mu perly a bránit se proti žralokům pomocí nožů, které jim dá. Vezme si dovolenou a s těmito stvořeními zde stráví celý rok. Poté se vrací do Čech, kde spolu s panem Bondym založí Pacifickou Exportní společnost, jež rozšiřuje mloky po ostrovech a prodává perly, které mloci najdou. Mezitím se o mlocích dozvídají vědci a podrobují je mnoha experimentům. Z nich vyplývá, že mloci jsou inteligentní tvorové, kteří se rychle rozmnožují a mají vysokou schopnost regenerace. Po několika letech jsou však naleziště téměř vyčerpány a kapitán umírá. Pan Bondy se tedy rozhodne pro založení Salamandřího syndikátu, jenž prodává mloky jako levnou pracovní sílu. Jsou využíváni například k budování nových pevnin, leteckých ostrovů, podvodních pevností, hrází nebo k čištění přístavů a lidé jim na to dodávají zbraně a krmí je. Mloků je však stále více, zakládají se pro ně školy, hrají ve filmech, někteří se stávají vědci... Po nějaké době se však začínají objevovat i první napadení lidí mloky a roste napětí. Lidský svět je kontaktován Chiefem Salamanderem, který je však člověkem a požaduje zbourání pevnin ve prospěch přemnožených mloků. Lidé nedokážou nic dělat proti ozbrojeným mlokům a prchají do hor. Jeden mlok se dokonce objeví i ve vnitrozemí, přímo ve Vltavě.

Ukázka

Ano. Atlantové pohrdají Lemury a nazývají je špinavými divochy; Lemuři pak fanaticky nenávidí atlantské Mloky a vidí v nich imperialisty, západní ďáblы a porušovatele starého, čistého, původního Mloctví. Chief Salamander se domáhá koncesí na březích lemurských, prý v zájmu exportu a civilizace. Vznešený kmet King Salamander, byť nerad, musí povolit; je totiž méně ozbrojen. V zátocě tigridské nedaleko někdejšího Bagdadu to praskne: domorodí Lemuři přepadnou atlantskou koncesi a zabijí dva atlantské oficíry, prý pro nějakou nacionální urážku. Následkem toho...

„... dojde k válce. Přirozeně.”

Ano, dojde k světové válce Mloků proti Mlokům.

„Ve jménu Kultury a Práva.”

A ve jménu Pravého Mloctví. Ve jménu národní Slávy a Velikosti. Heslo je: Buď my, nebo oni! Lemurové, ozbrojení malajskými krisy a dýkami jógů, podřežou bez milosti atlantské vetfelce; za to pokročilejší, evropsky vzdělaní Atlantové vpustí do lemurských moří chemické jedy a kultury zhoubných bakterií s takovým válečným úspěchem, že se tím zamoří všechny světové oceány. Moře je infikováno uměle vypěstovaným žaberním morem. A to je konec, člověče. Mloci vyhynou.

„Všichni?”

Všichni do posledního. Bude to vymřelý rod. Uchová se po nich jenom ten starý ohningenský otisk Andriase Scheuchzeri.

„A co lidé?”

Lidé? Ah pravda, lidé. Nu, ti se začnou pomalu vracet z hor na břehy toho, co zůstane z pevnin; ale oceán bude ještě dlouho smrdět rozkladem Mloků. Pevniny zase pomalu porostou nánosem řek; moře krok za krokem ustoupí a všechno bude skoro jako dřív. Vznikne nová legenda o potopě světa, kterou seslal Bůh za hříchy lidí. Budou také zkazky o potopených mytických zemích, které prý byly kolébkou lidské kultury; bude se třeba bájit o jakési Anglii nebo Francii nebo Německu.

„A potom?”

... Dál už to nevím.

- konec knihy